

Beverandeplan för Natura 2000-området Lysings urskog SE0230029

Bevarandeplan Natura 2000

(enligt 17 § förordningen om Områdesskydd; 1998:1252)

Ödeshögs kommun, Östergötlands län

Natura 2000-område Lysings urskog **Totalareal 20,6 ha**
Natura 2000-kod SE0230029

Fastställd av Länsstyrelsen 2015-12-17

Områdestyp; status

SAC-område enligt Art- och habitatdirektivet; Regeringsgodkänt

Ägandeförhållanden: Häradsallmänning

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

**) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete*

9010 *Taiga 20,6 ha

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Grön sköldmossa *Buxbaumia viridis*

Arter som bör anges för området vid revision av Natura 2000-områden

En rad fågelarter som förekommer i området, vilka ingår i Fågeldirektivets bilaga 1, bör i framtiden ingå som utpekade bevarandevärden i samband med revision av Natura 2000-området. Det innebär att området samtidigt utses som SPA-område. Dessa arter är järpe (*Bonasa bonasia*), pärluggla (*Aegolius funereus*), spurvuggla (*Glaucidium passerinum*), spillkråka (*Dryocopus martius*) och tjäder (*Tetrao urogallus*).

Bevarandeplanen

Regeringen har utpekat Lysings urskog som Natura 2000-område. Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Innehållet i denna bevarandeplan anger syftet med skyddet av Lysings urskogs Natura 2000-område, beskriver de naturvärden som skyddas, anger hotbild mot och bevarandetillstånd för de naturvärden som skyddas, tydliggör bevarandemål för området och redovisar de bevarandeåtgärder som bedöms nödvändiga för att långsiktigt bevara de värden som skyddas. Bevarandeplanen ger viktig information till bl.a. markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Tillstånd och samråd

Enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i Natura 2000-området. Detta gäller både om verksamheten/åtgärden sker innanför Natura 2000-avgränsningen eller utanför denna. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt.

Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd *kan* påverka *miljön* i ett Natura 2000-område på ett *betydande sätt*, d.v.s. när det finns risk för skada. Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med Länsstyrelsen innan påbörjad åtgärd.

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och förvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Bevarandesyfte

Syftet med Lysings urskogs Natura 2000-område är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till naturskogsartade äldre barrskogar (naturtyp Taiga 9010). Eftersom det endast är en utpekad naturtyp (Taiga 9010) och en art (grön sköldmossa) enligt Natura 2000 i området är dessa per automatik prioriterade i bevarandet av Natura 2000. På torrare marker inom denna naturtyp, skogar som i naturligt tillstånd präglas av skogsbrand, ingår i bevarandesyftet naturvärden/strukturer som formas av brand. Ett syfte med Natura 2000-området är också att de ovanliga arter, signalarter och rödlistade arter som förekommer i området ska kunna leva kvar i området, samt att livsmiljöerna förbättras även för arter som inte förekommer här idag.

Syftet i Lysings urskogs Natura 2000-område nås genom fortsatt skydd som naturreservat, och prioriterade bevarandeåtgärder i det fortsatta naturvårdsarbete är att påskynda skapandet av död ved, samt att så långt som möjligt tillse att sumpskogsvärden och strukturer som formas av brand kan bevaras/vidareutvecklas.

Utöver vad som ovan sägs gäller för Lysings urskogs Natura 2000-område att det överordnade syftet är att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området, d.v.s. naturtypen Taiga (9010) och arten grön sköldmossa. Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket inom EU är att kunna bibehålla biologisk mångfald genom att bevara eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de arter och naturtyper som omfattas av EUs fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. Dessa arter och naturtyper kan ses som ”paraplyarter” eller ”paraplynaturtyper”. Om de kan bevaras, så bevaras också särskilt rika livsmiljöer och en stor samlad mängd av den biologiska mångfalden inom unionen.

Bevarandemål för livsmiljöer (naturtyper) och arter

***Taiga, 9010:** Målet med naturtypen i Lysings urskog är att arealen på 20,6 ha ska bestå, så att all fastmark inom Natura 2000-området uppfyller naturtypens kvalitetskrav. Målsättningen är också att kvaliteten på livsmiljön för många av de arter som förekommer i området ska förbättras varefter skogen utvecklar alltmer naturskogs-kvaliteter. Mängde gamla träd, hålträd och död ved ska efterhand öka till naturligt förekommande nivåer. Naturtypen ska hysa en livskraftig population av grön sköldmossa och ha goda livsmiljö-kvaliteter för fågelarterna järpe, sparvuggla, pärluggla, spillkråka och tjäder.

Grön sköldmossa: Området ska hysa ett livskraftigt bestånd med grön sköldmossa. Artens livsmiljö, dvs Taiga, bevaras i området och innehåller gott om liggande död barrved i olika nedbrytningsstadier i de delar av Taigan som håller en relativt jämn och hög luftfuktighet.

Beskrivning

Lysings urskogs Natura 2000-område ligger inom ett större barrskogsområde och hela Natura 2000-området utgörs av barrskog. Området är kulligt och jordarten består till största delen av blockig morän. I de lägre delarna ligger våtmarker med barrsumpskog och både i norr och söder finns torrare grusåsar. Skogens beståndsålder är mellan 150 och 180 år men här finns även en del tallar i åldrar kring 250 år. Överlag finns förhållandevis gott om död ved i området, både i form av lågor och torrakor, men död ved saknas bl.a. i sydöstra delen. Området är också rikt på rödlistade arter knutna till död ved. Bland annat finns här

Östergötlands enda någorlunda starka population av vedsvampen blackticka.

Beskrivning av livsmiljöer (naturtyper) och arter

***Taiga, 9010:** Denna naturtyp förekommer i hela boreala delen av Sverige och består av äldre naturskogsartade barrskogar samt naturliga successioner efter större störningar. Det kanske viktigaste elementet för naturtypen är den döda veden som hyser en lång rad vedlevande mossor, svampar och insekter, och ger födosöks- och boplatser för många fåglar. Gamla träd är en förutsättning för att krävande lavar ska finnas. I många områden är även lövinslaget av avgörande betydelse för många arter. En del arter är även helt beroende av brandfält för sin överlevnad. Lysings urskog hyser en synnerligen skyddsvärd svamp-, och mossflora och är ett värdefullt område för fåglar knutna till naturtypen Taiga.

Grön sköldmossa: Arten växer på multnande stammar och stubbar, i frisk till fuktig barr- eller blandskog. Substratet är murken och mjuk ved av gran, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd. Vanligtvis finns endast några få sporkapslar på varje låga. I sällsynta fall kan grön sköldmossa även förekomma direkt på humusrik skogsmark. Spridning: De substrat som mossan föredrar är relativt kortlivade och därför är det viktigt att det finns en kontinuerlig tillgång på lämplig ved inom spridningsavstånd på varje lokal. Arten förväntas normalt kunna sprida sig som mest 1 m vegetativt, och effektivt 1 km med sporer under en 10-årsperiod. Grön sköldmossa är fridlyst enligt 9 § Artskyddsförordningen (2007:845).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd idag

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Natura-området Holkaberget.

***Taiga, 9010:** De största arealerna av denna heterogena naturtyp med s.k. naturskogar finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de högsta naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet (utom allra längst i söder där naturtypen inte förekommer). Historiskt sett är förlusten av Taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. I Lysings urskogs Natura 2000-område finns brist på död ved inom naturtypen i vissa delar. Om mängden död ved ökar kommer detta att gynna vedinsekter, svampar, lavar, mossor, hackspettar och andra skogsfåglar. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Grön sköldmossa: I Sverige finns cirka en tredjedel av artens världspopulation, och Sverige är det land globalt som har flest antal lokaler. Vid senaste bedömningen av bevarandestatusen (2013) var den samlade bedömningen att statusen är god för arten inom boreal region, men dålig inom alpin och kontinental region. Bristen på grov död ved i landskapet och den dåliga bevarandestatusen för Taiga, som är huvudsakliga livsmiljön, borde dock påverka artens bevarandestatus något även i boreal region.

Bevarandetillståndet i Lysings urskog är något okänd för arten, men eftersom det bitvis är viss brist på död ved i Taigan kan detta påverka artens bevarandetillstånd.

Hotbild - vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

***Taiga, 9010:** Olika former av produktionsinriktat skogsbruk, i eller i anslutning till objekt, hotar naturtypen och leder till brist på gamla träd, död ved etc. Även plockhuggning och bortstädande av vindfällan och död ved är ett hot mot naturtypens typiska arter. Dikning leder till uttorkning av sumpskogar vilket är starkt negativt för många fuktkrävande arter. I vissa typer av Taiga kan även frånvaro av åtgärder vara negativt. Detta gäller främst skogstyper där branden varit en naturlig och viktig del i dynamiken. På torrare tallskogsmarker kan granen vara en negativ faktor för naturtypens värden, t.ex. i delar av sydöstra delen av Lysings urskog Natura 2000-område.

Grön sköldmossa: Arten hotas framförallt av avverkningar och bortstädande av död ved och vindfällen.

Bevarandeåtgärder - med tidplan

Reglering av skydd och skötselåtgärder

Naturmiljöerna i Lysings urskogs Natura 2000-område sköts inom ramen för Länsstyrelsens förvaltning av naturreservatet Lysings urskog. Ingen ytterligare reglering av skydd och skötsel bedöms nödvändig för att uppnå bevarandemålen. Skötselplanen för reservatet (2001-12-18) bör dock justeras, så att skapande av död ved i skogsavsnitt där sådan saknas, samt igenläggning av diken (om behov finns) anges. Vissa åtgärder i frånvaro av brand kan också behöva anges. Länsstyrelsen bedömer att dessa åtgärder ryms inom ramen för syftet som anges i reservatsbeslutet: ”Syftet med naturreservatet Lysings urskog är att bevara den urskogslignande barrblandskogen orörd med dess naturliga successioner och alla de komponenter som är viktiga för överlevnaden av hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter.” En justering av reservatets skötselplan bör ske senast 2020.

Förutsättningar för förvaltningsåtgärder

Som framgår under rubrik ovan ”Om verksamheter och åtgärder som kan påverka Natura 2000-området” så behövs inget tillstånd för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och förvaltning av Natura 2000-området.

Bevarandeåtgärder

Nedan följer en kortfattad lista på bevarandeåtgärder som bör göras för att bevarandemålen ska uppnås. Utförandet av åtgärderna sker genom förvaltningen av Lysings urskogs naturreservat.

Bevarandeåtgärd	När	Var
Översyn av mängden död ved	Med 5-10 års intervall så länge behov finns	Hela Natura 2000-området
Översyn av mängden lågor som är lämpligt substrat för grön sköldmossa	Före 2020	Hela Natura 2000-området
Åtgärder för att påskynda skapandet av död ved	Med 5-10 års intervall, 2-10 träd/ha avdödas/skadas vid varje tillfälle	I delområden där mängden död ved understiger ca 15 %
Hydrologisk kontroll för att identifiera om det kan finnas behov av hydrologisk restaurering	Före 2020	Hela Natura 2000-området med fokus på barr-/blandsumpskog inom naturtypen 9010.
Hydrologisk restaurering genom igenläggning av ev. diken om behov identifierats enligt ovan	Före 2025	Där behov identifierats och där så är möjligt utan konflikt med miljöbalkens bestämmelser om vattenverksamhet. Påverkan av eventuella åtgärder får ej ske utanför området.
Frihuggning av enskilda gamla grova tallar med höga naturvärden	Med ca 10 års intervall	Sydöstra delen inom reservatets skötselområde 1b.
Metoder för att skapa substrat och strukturer som formas av skogsbrand	Om lämpliga metoder utvecklas	Naturvårdsbränning av områden i Lysings urskog bedöms i nuläget av säkerhetsskäl svåra att genomföra. Om metoder utvecklas för att skapa brandstrukturer som kan bidra till att bevara mångfalden knuten till brand på ett

		säkerhetsmässigt bra sätt bör dessa genomföras inom ramen för reviderad skötselplan
Justering av skötselplan	Före 2020	Se under reglering av skötsel och skötselåtgärder ovan.

Uppföljning av bevarandemålen

Uppföljning av naturtyperna i Lysings urskogs Natura 2000-område sker inom ramen för nationell och regional uppföljning av naturtyper och arter i Natura 2000-områden.

Kartor

Kartorna som följer visar området läge samt naturtypernas utbredning i terrängen.

Referenser

Länsstyrelsen Östergötlands webb (<http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>)

Kartverktyget Skyddad natur <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Naturvårdsverkets webb <http://www.naturvardsverket.se/>

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för habitat

Skötselplan för Lysings urskogs naturreservat, Länsstyrelsen, 2007

Översiktskarta över Lysings urskogs Natura 2000-område. Området har samma avgränsning som Lysings urskogs naturreservat (karta från reservatets skötselplan 2007)

Ortofoto över Lysings urskogs Natura 2000-område. Hela området är klassat som naturtypen Taiga (9010). Området har samma avgränsning som Lysings urskogs naturreservat och kartan är kommer från reservatets skötselplan (2007) där skötselområden 1a och 1b anges, samt vandringsled (streckad vit) och var informationstavlor (I) och parkeringsplats finns (P).